

ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561¹

ณพล เวทย์ปัญจศิลป์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีวิธีการปฏิบัติ สิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจอย่างถึงแก่นแท้ของแนวความคิดของมนุษย์ในการกำหนดสิทธิเสรีภาพ ข้อจำกัดสิทธิของบุคคล และความสงบสุขของสังคมโดยรวม เมื่อได้พิจารณาถึงทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) ที่เชื่อว่าสังคมส่วนรวมจำเป็นต้องให้โอกาสแก่ผู้ที่กระทำผิดเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติ กล่าวคือ จะต้องมีการบูรณาการฟื้นฟูผู้ที่กระทำผิดเพื่อให้มีโอกาสกลับตัวเป็นคนดีของสังคม และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลเหล่านั้นหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำสองอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว หากผู้ที่กระทำความผิดเหล่านั้นเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งยังไม่มีจิตใต้สำนึก หรือวุฒิภาวะเพียงพอที่จะพิจารณายับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดต่าง ๆ ซึ่งในบางครั้งการกระทำเหล่านั้นอาจเป็นความผิดตามกฎหมาย โดยที่เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมิได้เป็นอาชญากรโดยสันดาน เพียงแต่พลั้งเผลอ หรือได้กระทำความผิดไปเพียงเพราะการถูกชักจูง หรือมีสิ่งเร้าจากสังคมรอบข้างเท่านั้น รัฐในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย รวมถึงสวัสดิภาพต่าง ๆ ของคนในสังคม จึงได้กำหนดมาตรการที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะแยกแนวการปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ที่กระทำผิดออกจากเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้ชัดเจน ทั้งนี้ ก็เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเหล่านั้นมีความรู้สึกว่าเขาเหล่านั้นเป็นอาชญากรที่ไม่อาจจะแก้ไขหรือกลับตัวได้แล้ว ซึ่งมาตรการดังกล่าวถือเป็นการดีเพื่อเป็นการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด แต่ก็ยังมีอีกหลายทฤษฎีที่มุ่งเน้นการแก้แค้นทดแทน (Retribution Theory) หรือการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นที่มาของคำถามที่ว่าควรที่จะคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนมากเพียงใด เมื่อเทียบกับการพิจารณาเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนสังคมส่วนรวม

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ณฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. มัลลิกา พินิจจันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สลิล สิริพิทุร

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรการต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 นั้นมีบางส่วนที่ยังอาจจะนำมาซึ่งปัญหาในทางปฏิบัติ ขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการตีความ ปัญหาที่ว่าเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วไม่อาจบรรลุผลได้ตามเจตนารมณ์ ของกฎหมาย ซึ่งพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาแรก คือ ตามมาตรา 25 และมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนหญิงที่มีครรภ์และ คลอดบุตรในระหว่างที่อยู่ในสถานที่ถูกคุม ซึ่งกำหนดให้เด็กและเยาวชนหญิงที่มีครรภ์มีสิทธิที่จะได้รับ การดูแลในการคลอดบุตรในโรงพยาบาลหรือในสถานพยาบาลที่เหมาะสมได้และยังมีสิทธิที่จะพักรักษาตัว ภายหลังคลอดได้เป็นระยะเวลา 7 วัน หรืออาจมากกว่านี้ถ้าหากมีความจำเป็นเกี่ยวกับสุขภาพของเด็ก และเยาวชนนั้น แต่ไม่ได้ให้สิทธิเช่นเดียวกันนี้กับกรณีที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการดูแลบุตรของเด็ก และเยาวชนภายหลัง 7 วัน ได้ หรือกรณีที่อาจนำบุตรของเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 3 ปี เข้ามาเลี้ยง ในสถานที่ถูกคุมได้ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดขอบเขตอายุไว้เพียง 3 ปีเท่านั้น หากบุตรของเด็กและ เยาวชนมีอายุเกินกว่า 3 ปีก็จะหมดสิทธิที่จะนำบุตรเข้ามาเลี้ยงดูในสถานที่ถูกคุมได้ นอกจากนี้แล้วก็ยัง ไม่ได้กำหนดถึงสิทธิสวัสดิภาพของบุตรของเด็กและเยาวชนที่ถูกนำมาเลี้ยงดูในสถานที่ถูกคุมซึ่งอาจจะ ส่งผลกระทบให้บุตรนั้นมีพัฒนาการ คุณภาพชีวิต หรือสวัสดิภาพไม่เป็นไปอย่างเหมาะสมตามช่วงอายุ ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป

ประเด็นปัญหาที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกกับบุคคลที่นำสิ่งของต้องห้ามเข้าไป ในสถานที่ถูกคุมตามมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ กระทำผิด พ.ศ. 2561 ซึ่งมาตราดังกล่าวได้กำหนดโทษจำคุกกับบุคคลที่นำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถาน ที่ถูกคุม โดยกฎหมายได้กำหนดว่าบุคคลใดที่นำสิ่งของต้องห้ามตามที่กำหนดเข้าไปในสถานที่ถูกคุม จะต้องระวางโทษโดยไม่ได้มีการยกเว้นไม่ดำเนินคดีตามกฎหมายกับเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความควบคุม ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จึงอาจทำให้ เด็กและเยาวชนที่อยู่ในการควบคุมของสถานที่ถูกคุมหากนำของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ถูกคุมแล้ว จะต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตีซ้ำซ้อนหลายครั้ง อันจะทำให้เด็กซึมซับพฤติกรรม หรือเคยชินกับการ ถูกดำเนินคดี และไม่เกรงกลัวที่จะกระทำความผิด

ประเด็นปัญหาที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้พิจารณาสั่งการใช้ เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ กระทำผิด พ.ศ. 2561 มาตรา 14 ว่าเมื่อมีความจำเป็นที่พนักงานพินิจจะต้องใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและ เยาวชนที่อยู่ในการควบคุมของสถานที่ถูกคุมการ ก่อนการใช้เครื่องพันธนาการจะต้องได้รับคำสั่งการจาก ผู้อำนวยการเสียก่อนจึงจะใช้เครื่องพันธนาการ กับเด็กและเยาวชนได้ เนื่องด้วยข้อจำกัด และเงื่อนไขในการ

ใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชนทำให้กว่าที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายได้กำหนดไว้ว่าจะไม่
 ท้นการที่จะควบคุมสถานการณ์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้

ประเด็นปัญหาที่สี่ คือ ปัญหาเกี่ยวกับทะเบียนประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน
 กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 มาตรา
 55 (4) กำหนดให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนดำเนินการจัดส่งประวัติ
 เด็กและเยาวชนนั้น ไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติก่อนการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพื่อให้
 สำนักงานตำรวจแห่งชาติลบประวัติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากระบบเสียอันอาจจะส่งผล
 ให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ๆ ในฐานความผิดเดียวกันอันบ่งบอกถึงความชั่วที่ฝังรากลึกอยู่ใน
 จิตใจ ไม่เกรงกลัวที่จะกระทำความผิด เนื่องจากทราบอยู่แล้วว่าหากตนเองกระทำความผิดขณะที่เป็นเด็ก
 และเยาวชนแล้วก็จะไม่มีประวัติอยู่ในระบบอีกต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัด
 ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 ข้างต้นจึงพบว่ายังคงมีปัญหาย่อยบางประการ จึงขอเสนอแนะ
 ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนหญิงที่มีครรภ์และคลอดบุตรในระหว่างที่อยู่ในสถานที่ควบคุม
 เห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 25 ใหม่เป็นดังนี้

“ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีบุตรอายุต่ำกว่าห้าปีติดมาระหว่างถูกควบคุมตัวหรือรับการฝึกอบรม
 หรือคลอดบุตรในระหว่างรับการควบคุมตัวหรือรับการฝึกอบรมนั้น เมื่อเด็กและเยาวชนนั้นร้องขอให้
 ผู้อำนวยการพิจารณาอนุญาตให้บุตรของเด็กหรือเยาวชนอยู่ในสถานที่ควบคุมได้ โดยให้จัดสถานที่ควบคุม
 เฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีบุตรออกจากการควบคุมทั่วไป

ให้จัดให้มีสถานที่ สภาพแวดล้อม อุปกรณ์เสริมสร้างทักษะพัฒนาการ และอาหารเสริมที่
 เพียงพอตามช่วงวัยสำหรับบุตรของเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบุตรของเด็กหรือเยาวชน
 เป็นสำคัญ”

และเห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 44 ใหม่เป็นดังนี้

“ให้สถานที่ควบคุมจัดเตรียมให้เด็กและเยาวชนหญิงที่มีครรภ์ได้คลอดบุตรในโรงพยาบาลหรือ
 สถานพยาบาลนอกสถานที่ควบคุม ณ ท้องที่ที่สถานที่ควบคุมนั้นตั้งอยู่

เด็กและเยาวชนหญิงคลอดบุตรแล้วให้เด็กและเยาวชนหญิงนั้นอยู่รักษาตัวต่อไปภายหลังคลอด
 ได้ไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันคลอด เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้ผู้อำนวยการอาจพิจารณาขยายระยะเวลาออกไปตาม
 ความเห็นของแพทย์ ดังนี้

(1) กรณีจำเป็นที่เด็กและเยาวชนหญิงต้องพักอาศัยอยู่นานกว่านี้

(2) เพื่อประโยชน์ในการดูแลบุตรของเด็กและเยาวชนหญิง”

เพราะจะเป็นการกำหนดให้เด็กและเยาวชนสามารถเลี้ยงดูบุตรของเด็กและเยาวชนได้เหมาะสม
กับวัย

2. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกกับบุคคลที่นำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ควบคุม
เห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 60 โดยแก้ไขใหม่ ดังนี้

“มาตรา 60 ผู้ใดนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ควบคุมไม่ว่าด้วยวิธีใดโดยไม่ได้รับอนุญาต
จากเจ้าพนักงานพินิจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความควบคุม ให้ผู้อำนวยการสั่ง
ให้ดำเนินการทางวินัย ตามระเบียบของกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนและจะนำเรื่องขึ้นเสนอต่อ
พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนหรือฟ้องร้องตามกฎหมายด้วยก็ได้

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน
ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

สิ่งของต้องห้ามตามวรรคหนึ่งให้รับเสียทั้งสิ้น”

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเลี้ยงที่จะนำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทาง
อาญาซ้ำสองอันเนื่องมาจากกฎหรือระเบียบภายในของสถานที่ควบคุมเองหลังจากที่เด็กและเยาวชน
เหล่านั้นต้องพบเจอกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาแล้วครั้งหนึ่งก่อนที่จะถูกส่งตัวมาที่สถานที่ควบคุม

3. ปัญหาเกี่ยวกับการให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้พิจารณาสั่งการใช้เครื่องพันธนาการกับเด็ก
และเยาวชน

เห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 14 ใหม่ดังนี้

“มาตรา 14 ภายใต้อำนาจมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี
พิจารณาเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในการควบคุม
ของเจ้าพนักงานพินิจ เว้นแต่มีจำเป็นอย่างยั่งยืนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือ

(2) เพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนเองหรือบุคคลอื่น

การใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนตาม (1) และ (2) ต้องให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณา
สั่งการ เว้นแต่มีกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจรอคำสั่งการของผู้อำนวยการได้ให้เจ้าพนักงานพินิจพิจารณาใช้
เครื่องพันธนาการได้หรือหากต้องรอคำสั่งการของผู้อำนวยการเด็กและเยาวชนอาจหลบหนีการควบคุมไป
หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็กและเยาวชนหรือบุคคลอื่น โดยรีบรายงานความจำเป็นและเหตุผลแก่
ผู้อำนวยการและต้องบันทึกความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชนไว้ด้วย

ประเภท ชนิด และขนาดของเครื่อง พันทนาการให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ทั้งนี้ เพื่อให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานพินิจมีอำนาจพิจารณาใช้เครื่องพันทนาการกับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของตนได้เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และเพื่อเป็นการคุ้มครองความสงบสุขของสังคมโดยรวม

4. ปัญหาเกี่ยวกับทะเบียนประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

เห็นสมควรให้ตัด (4) ของมาตรา 55 ออก และให้เพิ่มเติม มาตรา 55/1 ดังนี้ “เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ห้ามมิให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติบันทึกประวัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในทะเบียน เว้นแต่

(1) เมื่อได้รับแจ้งจากอธิบดีว่าเป็นการกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปในฐานความผิดเดิมตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

(2) อธิบดีพิจารณาเห็นว่าการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนนั้นมีความโหดเหี้ยมทารุณ หรือมีพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม

และให้เพิ่มเติมบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ดังนี้

“ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เว้นแต่เป็นผู้เสพ

ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา”

เพื่อให้มีการบันทึกประวัติของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเดิม ๆ บ่อยครั้ง หรือเด็กและเยาวชนนั้นมีพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม ทั้งนี้ เพื่อการคุ้มครองประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

ปกรณ์ มณีปกรณ์. **ทฤษฎีอาชญาวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เวิลด์เทรด ประเทศไทย, 2555.

อัมณพ ชูบำรุง. **ทฤษฎีอาชญาวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527.

อุทัย อาทิวะช. **ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์ วี.เจ. พรินติ้ง, 2558.